



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Consultationes Theologicæ Et Spirituales Christiani verè
fidelis & verè devoti ...**

... De Excellentiis Dei

Louis François <d'Argentan>

Augustæ Vindel. ; Dilingæ, 1701

VD18 90029526

Consult. XXIV. De Pulchritudine Dei.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45487

re mutandi lapides & spinas in
 terram bonam: *Possibile est enim
 terram & spinas fieri terram bonā.*

Admirabilis hæc virtus est divini
 feminis, id est, gratiæ, quam San-
 ctus Joannes nuncupat *Semen Dei.*
 Hoc enim sibi simile producere
 potest, ubicunque recipitur. Re-
 cipe id solummodo in corde tuo,
 bene custodi illud; & videbis
 eum gaudio, producturum id esse
 in te sui simile; invenies te to-
 tuum mutatum, è peccatore in San-

ctum, ex inimico Dei, in verum
 Dei Filium. Quantos numera-
 re est, qui remotiores longè à
 Sanctitate, quàm tu, pervene-
 runt illuc? Non est abbreviata
 manus Domini, spera in eo, aspi-
 ra ad illum, & contendere non
 cessa, ut ad ipsum pertingas. Sæ-
 pè memineris effati hujus: neces-
 se est, aut Sanctum esse, aut dam-
 natum, nam medium hic non da-
 tur. Elige.

CONSULTATIO XXIV.

De Pulchritudine DEI.

Quã ratione loqui possumus
 de Pulchritudine DEI, qui
 nunquam vidimus ipsam?

Qui viderunt ipsam vel per mo-
 dum transeuntis in hæc vitã, sicut
 beatissima virgo, vel fortassis et-
 iam Sanctus Apostolus Paulus
 juxta Sententiam S. Augustini &
 Sancti Thomæ; vel qui ipsam vi-
 dent aspectu firmo & continuo,
 sicut Beati, qui illuminantur ple-
 no meridie gloriæ ejus, nunquam

hominibus, quid summa hæc pul-
 chritudo sit, explanare potue-
 runt. Quomodo igitur formare
 poterimus vel minimam de ipsa
 idæam, nos, qui longè remotio-
 res sumus ab immenso illius lu-
 mine, quàm medium sit noctis à
 pleno die? sed quia juxta vetus
 illud adagium: *In magnis voluis-
 se, sat est;* non intermittamus
 balbutiendo effari & proferre id,

quod addiscere potuimus è Theo-
 logiã & Sanctis Patribus. Tam-
 parum de ipsã dicere non poterim-
 us, quin semper sit multum ad
 nostrum profectum, cum nullum
 argumentum magis sit idoneum
 ad insinuandum fortiter & suavi-
 ter animabus nostris affectus a-
 moris DEI, quàm cognoscendo
 quidquam de infinitã ipsius pul-
 chritudine.

Omnes perfectiones, quas con-
 siderare possumus in aliquã re,
 sunt quidem aptæ ad inferendam
 mentibus nostris magnam de il-
 lis æstimationem, sed pulchritu-
 do habet in hoc nescio quid spe-
 ciale, quod tribuat ipsi ejusmodi
 in corda imperium, ut impossibile
 sit ipsam aspicere & non amare.
 O si pulchritudinem Dei cogno-
 sceremus, nulla amplius opus fo-
 ret exhortatione, quã inducere-

Videri non
 potest pul-
 chritudo
 Dei, quin
 ametur.

mur ad observandum perfectissimè magnum legis præceptum: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, ex totâ animâ tuâ, et ex totis viribus tuis. Abundè sat esset, ut ostenderet se nobis, impossibile enim foret illius sese subducere lenociniis, allectamentis, blandimentis, illecebris: Viderentur quantocyùs omnes animæ versùs ipsam tanto cum ardore avolare, ut nihil in mundo tanti foret roboris, quod ipsas continere, aut remorari posset. Si ergò semel formare possemus magnam quandam tam amabilis hujus pulchritudinis idæam, illaque profundè in sculpta nostris maneret mentibus; hoc unicum sufficeret; obturare possemus aures omnibus humanis verbis; claudere possemus libros devotionem spirantes, & solùm inhærere summæ hujus pulchritudinis contemplationi. Non esset cor, quod exinde non repleretur æstimatione, reverentiâ, desiderio, amore, quodque totum non inundaret gaudio maximo, mediante firmâ hâc spe ac fiduciâ: videbo aliquando infinitam hanc pulchritudinem: imò videbo illam omninò detectam & manifestatam in omnem æternitatem.

Occasio & argumentum hujus consultationis.

Quando DEO placet ingerere animæ fastidium vanitatum hujus sæculi, ut sibi tantò firmiter adhæreat, sæpiùs id facit imprimendo ipsi idæam quandam pulchritudi-

nis suæ infinitæ. Communicabo vobis hic colloquium institutum à tribus fidelibus DEI servis, qui transactis quibusdâ vitæ suæ annis in miserandâ servitute pulchritudinis mortalis ac perituræ, quâ corda ipsorum fuerant implexa, diversis temporibus eadem è cœlo receperunt gratias, æqualis omninò naturæ, quæ abstraxerunt ipsos ab hisce vanitatibus, intuitu pulchritudinis infinitæ ratione magis amabilis illâ, quæ ipsos ita fascinaverat. Unus ipsorum, cum visitatum venisset duos alios, invenit ipsos simul colloquentes de mediis, quibus relevare possent fastidium cujusdam amici sui, quem zelotypia dies noctesque arrodabat, ipsumque reddebat tam miserabilem, ut ipsos ad commiserationem commovisset inimicos. Postquam referre ipsos aliquamdiu audivisset funestos quosdâ eventus, qui ipsi jam acciderant, prævidendo magis funestos adhuc, in quos incidere quamprimùm poterat, interpellavit ipsos, dicendo: Insigne mihi constat remedium, quo illicèd curabitur, si acceptare voluerit. Hem! quale remedium? responderunt eidem alii; hoc ipsum est, de quo laboramus.

Zelotypia, inquit ipsi, natuMala zelotypia, major amoris est Filia, quæ unice studet utilitati & comodo Patris sui. Desiderium, quo ardet, conservandi ipsi totam possessionem

ob-

objecti, quod amat, tam est vehemens, ut minima suspicio, quam habet, ne fortè sibi rapiatur, vel solummodò secum dividatur, ipsam in furiam agat; continuos enim excitat tumultus, conqueritur, inquietatur, agitur, omnia suscipit deorsum vertit, neminem quiescere permittit: dices hanc esse puteum abyssi, quem sanctus Joannes vidit in apocalypsi, unde prodibat fumus adeò crassus ac densus, ut velo obtexerit solem, obscurando speciosam ipsius lucem; & è medio hujus fumi exibat innumerabilis multitudo locustarum, quæ sese effuderunt super faciem universæ terræ, ut consumerent homines, qui non habebant signum DEI in frontibus suis. Quis fumus magis obscurus est suspicionibus, phantasmatis, funestis imaginationibus, quibus irretitur animus, ubi Zelotypia grassatur? Nec sol rationis, nec sidus veritatis, radiare aliquod lumen permittunt in hoc animo; & pejus est, quod ex horrendis hisce tenebris, quibus immersus est, prodeat tota legio fastidorum, iracundiarum, furorum, malorum consiliorum, quæ sæpius per verba injuriosa, opera violenta, machinationes irrationabiles & temerarias, quæ stragem universalem inferunt omni eo, quidquid dulce & jucundum esse poterat in vitâ, nec aliud post se relinquunt, nisi desolationem & miseriam.

Efferatum est monstrum Zelotypia, quod necessariò excutientur, si quis exoptat potiri quiete; & huic monstro suffocando non nisi unicum superest remedium. Occidendus est ipse Pater, & mox in instanti id ipsum extinguetur. Expellendus est animo malignus amor, unde enascitur Zelotypia; Alias cuncta remedia, quæcunque adhibere poteris, efficacissima, prorsus erunt inutilia. Omnes fructus gerunt vermem suum, quibus arrodantur usque ad cor: & omnis amor desperatæ subditur Zelotypiæ, quo torquetur & devoratur usque ad cordis intima. Sive ames honores, sive ames divitias, sive ames voluptates, sive amore adhæreas cuicumque mortali pulchritudini: ubicunque invenies alios, qui rapere tibi volent id, quod amas, nec munire te poteris contra inquietudines zelotypiæ à quocunque amore inseparabilis omninò, quæ cruciabit te, invito te; nec unquam fruëris quiete, quoad abstraxeris cor tuum ab omni eo, quod amasti.

Non nisi unicus est amor, qui nulli subditur Zelotypiæ, nempe amor DEI. Pro eo, quod omnes alii zelotypiam habeant ceu filiam natam majorem, quæ prohibere volet cæteris omnibus possessione objecti amati, ad conservandū hanc totam integrā amor illi, qui suus est Pater; Amor Dei prorsus

Ad liberandum de zelotypiâ, occidendus est ipse pater.

Solus amor DEI est expers zelotypiæ.

prorsus è contrario parit & generat Sanctum quendam zelum, qui majori non ardet desiderio, quam plures habendi corripales, & totum post se attrahendi mundum, si possibile sibi foret, ad amandū & possidendum idem objectū, quod ipse amat & possidet; Cū enim probè noverit, ipsum infinito modo esse amabilem, totūque cor suum non sufficere ad amandum ipsum tanto, quanto vellet, amore, ingens ipsius foret desiderium, ut omnes creaturæ mutarentur in corda, ut tantum amaretur, quantum mereretur. Et certè mirum est, quod cor humanū, cū tantam habeat amoris famem, ut langueat, ut moriatur, si non amet; sicut oculi nostri mœrore tabescunt & cœcitate, si non videant; mirum inquam est, quod alibi quærat, quàm in Deo solo, unde sua expleat vota, sua fatiet desideria. Quid enim quærere & indagare potest amabile, quod non in magno hoc bonitatis

Oceano, velut in suo inveniat principio? Si vult bona, sive honores, gloria & divitiæ sunt in domo ejus: Si vult consolationes, harum totos torrentes inexhaustos effundit è sinu suo: Si amare quandam desiderat pulchritudinem: Hem! hæc pulchritudo est essentialis, æterna, immensa; hæc pulchritudo est ineffabilis, quæ omnes cœli oculos continuo in raptu sibi teneat affixos, à quâ nec unico momento abstrahi possint aut separari. Me quod attinet, nihil ita me afficit aut allicit, sicut aspectus infinitæ pulchritudinis DEI.

Sed an conspexisti illam, interpellârunt duo alii? Imò aspexi illam, & aspicio quotidie tantâ cum voluptate, quæ totam meam exfatiet, maximoque gaudio repleat animam. Aspiceret illam poteritis sicut ego, si advertere huc volueritis. Vultis ut dicam vobis, in quo admirabilis mihi videatur. Ecce!

ARGUMENTUM.

Pulchritudo DEI delineata apparet, licet valde imperfectè in om-

nibus creaturis, quæ oculis nostris sunt expositæ.

ARTICULUS I.

Effigies Abagari,

Expertissimus ille Pictor, quæ Rex Abagarus eo nomine miserat in Judæam, ut sibi penicillo exprimeret effigiem Christi Jesu, in formâ, quâ visibiliter conversabatur inter homines, tan-

tâ oculorum caligine fuit offusus à splendoribus admirabilis istius pulchritudinis, quos divina ipsius evibrabat facies, ut ne unicuique quidem ejusdem lineamentum observare, multò minus effingere potuerit: Et man-

consideranda mihi occurrunt, ut omninò nesciam, cui potissimū intendam. Horum forma & figura florum stupendæ est varietatis, & quivis particulari suâ resplendet pulchritudine, quæ non est in alio. Colores diversi tam benè collocati, tamque jucundè commixti, admirabiles sunt in vivacitate suâ, & omnes tam speciale exhibent artificium, ut, quod est in uno, non appareat in altero. Ipsorum Encaustum, colorumque acrimonia stuporem cient splendore suo, & omnes tam augusto refulgent decore, ut Salomon cum omni Majestate gloriæ suæ non accedat illuc. Quis es tu, O inexhauste pulchritudinū fons, qui manu tam liberali effundis illas in viles & abjectas hæc creaturas, quæ non nisi fœnum sunt pro pabulo bestiarum? Ubi perennis & jugis hic est thesaurus, unde desumis omnes hæc divitias, quas anuatim, absque eo, quod unquam imminuantur, effundis, quasque tam munificè in omnem spargis & dispersis orbem? Hem! comprehendere quis poterit, quanta ergò sit propria pulchritudo tua, cum parvi solummodò atomi, quibus vilissimas exornas creaturas, tam sint admirabiles! *Quandò hīs Dominator eorum speciosio: est.* Benè judicare possum, omnes alias pulchritudines, quæ me alliciunt, in comparatione non ef-

Sap. 13.

se nisi sordes, nisi deformitates?

Si meos attollam in Cœlum oculos, & vastam illius ridente æthrâ intuear amplitudinem: quantæ pulchritudines, O mi amabilis Creator! Est hic Campus cœruleus, innumeris locupletatus astris, velut totidem accensis facibus ad ostendendum, omniumque creaturarum oculis exponendum, ingens & magnificum hoc Supremi Conditoris totius mundi palatium, Verum quidem est, assiduitatem in illo conspiciendo, imminuere apud nos admirationē: Verum si aliquis cœcus natus reciperet derepentè visum, illumque mox evibraret in objectum tam sublime, tam amplum, tam magnificum, nonne raperetur in extasim, oppressus à Majestate gloriæ, quam ibi videret.

Sed cum primis, quando intueretur solem, ingentem hanc mundi facem, refulgens hoc divinarum pulchritudinū speculum, qui nunquam non incedit gressu tam magnifico, portatus supra globos Cœlorum, velut triumphalem supra currum, cunctis comitantibus astris, & aulico velut cultu suum prosequentibus Principem, propriâ suâ coronat gloriâ, totusque resplendentibus lucis suæ circuminctus radiis, quos ubi vis torrentis effundit in morem, inexhaustos in manibus suis portans thesauros, suarum
ni-

DEUS de-
piogit op-
bis pul-
chritudin-
nem suam
in astris,

vestre
dupli-
pulch-
do ast-
rum,
autiq-
atting-
pulch-
dine

nimirum influentiarum, virtutum secretarum, calorum vehementium, activitatum mirabilium, quibus totam animat naturam, quæ suum ipsi aperit cor, dum supra hemisphærium sese attollit. O DEUS! Quis non alicuiatur pulchritudine tam admirandâ, quæ supra frontem huius resulget astris? Magna suspexerunt ipsum ingenia, nec inventus est ullus, à quo sua non habuerit elogia, adeo ut fuerint, qui ipsi velut DEO sua detulerint obsequia. Nunquid ergo tu es DEUS, quem oportet adorare me, astrum speciosum, tantâ resurgens Majestate & gloriâ? Non inquit ille, opus sum manuum ipsius, quod tuis exponit oculis, ut te illuminet; & Ego illumino te, ut deducam ad ipsum te. Verum en depositarium te fecit omnis pulchritudinis suæ? Non, illius non habeo nisi minimam quandam scintillam.

Si reduplicaveris centies & centies splendorem, gloriam, Majestatem, & omnes pulchritudines solis, ut ex illis unica solùm constetur pulchritudo, tu judica, quàm stupenda, quàm admirabilis illa foret; Et tamen hoc nihil omninò esset respectu pulchritudinis DEI. Reduplica iterum hanc pulchritudinem unicam centies millienis millibus vicinû, & ex omnibus non nisi unicam confice, omnes tam

Angelorum quàm hominum intellectus non attingerent ipsius excellentiam, & tamen non tantum ipsa appropinquaret pulchritudini DEI, quantum terra appropinquat Cælo. Incipe iterum sic facere spatium unius anni, & si volueris, spatium unius integri Sæculi, reduplicando ita singulis momentis incomprehensibilem hanc augmentationem pulchritudinis, an tandem pertinges, ut ex æquare poteris pulchritudinem DEI? Nunquam. Ratio est, Eo quod omnia, quæ dicere vel cogitare poteris, sint finita, cum semper ipsis quidquam adjici possit, & beatitudo DEI sit infinita: nunquam autem finitum, quantumcunque multiplicetur, assequetur & attinget infinitum. Quamcunq; ergo, O mi Deus, contentionem adhibuero, nunquam comprehendere poterò, quæ & quanta sit tua pulchritudo. Ah! verum est, non comprehendam ipsam, sed ipsa comprehendet me. Meus deperditur animus in magnis hisce abyssis. O Pulchritudo super omnes pulchritudines; Mea evanescit & deficit anima præ admiratione, reverentiâ, desiderio, vehementi cupiditate tua videndi prodigia; non videt ipsa amplius quid pulchri, aut quidquam amabilis extra te; tabesceret & moreretur ipsa præ tædio, nisi animarem ipsam dicendo: Ille promittit tibi,

M m m m 2

tibi,

tibi, anima mea, pulchritudinem hanc infinitam; Ille te certum reddit, visurum te ipsam, modò ipsum amaveris.

Nescio, quid magis admirer; vel quod levis atomus pulchritudinis, quam aspiciamus in creaturis, tantum exercent imperii in corda; vel quod pulchritudo infinita DEI tam parum nostras alliciat & afficiat animas. Quantacumq; pulchritudo observetur in reliquis creaturis, verum tamen est, non esse, nisi hominem, qui gloriam habeat, quod factus sit ad imaginem DEI. Videmus etiam, quod portare videatur nescio quid divini in vultu suo, ita ut timorem & reverentiam insinuet cunctis animantibus, quæ sufferre non possent splendorem ac lucem ipsius. Ipse theatrum est compendiosum valde in latitudine suâ, sed tam amplum, tamq; magnificum in suis, quæ ponit ob oculos, prodigiis, ut nec unicum è cunctis DEI operibus numeretur, in quo tantâ cum liberalitate divinas suas affulgere faciat pulchritudines.

Pulchritudo DEI potissimum expressa est in homine.

Quis non admirètur, quod è millies millenis aspectibus, easdem omninò partes (Et quidem has non in tam magno numero) habentibus, vix videre & reperire sit binos sibi omninò & ex integro similes? Et tamen quis illorum parvum

quandam possident propriæ pulchritudinis suæ portionem, quam alii non habent: Portio hæc certè non est æqualis in omnibus, cum plures reperire sit, quorum unicus multò magis illâ dives quàm plures simul. Verùm da mihi pulchritudinè, quæ maxima & locupletissima sit totius mundi: Id, quod hanc possidet, valdè parum est respectu eorum omnium, quæ dispersita sunt inter alias omnes pulchritudines, quæ sunt super terram. Nihilominùs quis comprehendere posset, admirabilem potentiam unius duntaxat pulchritudinis parvæ ad occupandos animos, illòsq; suo sub imperio captivandos? Bersabæa non erat Leo, nec ursus, nec Goliath, & pulchritudo ipsius fortior his omnibus prostravit illum, qui suffocavit Leones, qui discerpit urfos, qui domitos suas ad plantas projecit Gigantes. Judith non erat exercitus centies millenos numerans virorum, quamprimùm tamen comparuit incomparabili illâ resurgens pulchritudine, quam contulerat illi DEUS, & ille, què consultò assumpserat, ornatus; & tamen exspoliavit armis innumerabilem militiam Assyriorum, qui non amplius habebant manus ad pugnandum, sed tantummodò oculos ad aspiciendum illam cum admiratione, &

Victoria pulchritudinis.

corda ad consecrandum hæc velut mancipia unica huic pulchritudini. Quis est, dixerunt ad se invicem, qui contemnat populum Hebræorum, qui tam decoras mulieres habent, ut non pro his merito pugnare contra eos debeamus? si caleat adhuc gutta sanguinis in venis, effundamus illam in hæc pugna, ut possideamus ipsas. Sed non finit pulchritudinis hujus triumphus in gregario duntaxat milite: Holofernes totius militiæ summo cum imperio præpositus, & formidabilis hic populi DEI inimicus, ubi primum vidit illam; *Captus est in oculis suis*; non habet amplius cor, non habet amplius brachia, non habet amplius rationem, & confestim non habebit amplius Caput. Unica duntaxat pulchritudo de toto triumphavit imperio.

Prò! Quando tantummodò recenseri poterunt eorum nomina, qui unica pulchritudinis mortalis aspectu, protinus ita capti, rapti & fascinati sunt, ut sua prodegerint bona, suam exposuerint vitam, suam perdididerint rationem, suam neglexerint, despexerint honorem? Et quod deterius est, propriam contempserunt salutem, devoventes animam suam diabolo, & conscientiam suam omnibus criminibus, incantati illecebris pulchritudinis creatæ: Testis est uxor Putipharis, quæ

amentem fecit amor ergà Joseph servum suum; testis est Ammon, quem mente & valetudine exiit amor Thamaris sororis suæ; Testis est Salomon hoc sapientiæ prodigium, qui prodigens rationem, factus est stolidissimus hominum & Cultor idolorum, ceu idolum adorans pulchritudinem Filix Pharaonis. Omnes historiæ tam sacræ, quam profanæ ejusmodi refertæ sunt factis, quæ ad oculum declarant vim ac robur pulchritudinis, ad occupandum, quod ambit, in corda imperium.

Itane, mi DEUS, dicatur, pulchritudinem fragilem, quæ tantum non sit, quantus est atomus in aëre, respectu tuæ, exercere indies imperium hoc tam absolute in Corda humana; & te, O pulchritudo infinita, pulchritudo infinita, pulchritudo æterna, immensum omnium pulchritudinum Oceanum, non trahere, non allucere, non ad te rapere omnium Corda hominum? An conqueri quis possit, quod non videaris? sed ubique te nostros. statuis ob oculos: in quibuscunq; objectis vel scintilla micat pulchritudinis, demonstras te nobis; Unde enim receperunt illam nisi à te, quæ fons illius es, ac thesaurus inexhaustus. Et homines tantà percussi sunt cœcitate, ut parvis hisce luminum punctis immo-

Infinita pulchritudo DEI rapere deberet omnium corda.

rentur, abs eo, quod ejaculentur oculos ad immensum illum omnium pulchritudinem Solem, qui gloriosum illarum est principium. Ubi est ratio tua, O homo? Quæro ex te: si pulchritudo mediocris tibi videatur amabilis, nonne pulchritudo major magis amabilis videatur? Absq; dubio. Et pulchritudo centies millenis vicibus major, nonne centies millesies sit amabilior? sed tandem pulchritudo suprema, summa, infinita omnes in se ipsâ complectens pulchritudines, quàm amabilis, quanto amore sit digna? An ideò, quod illa non sit pulchritudo hæc originaria? An ideò, quod hæc mera sit tantum imaginatio? Nonne propriis tuis oculis descriptam ipsam vides totidem caracteribus, quot sunt creaturæ, aliquid pulchritudinis tibi exhibentes? Lege illam ubiq; stude illi ubique, sed ne immoreris caracteribus de illa tibi loquentibus, sicut parvuli facerent infantes, qui nesciunt legere, qui tantum se destinant aspectu literarum in libro, abs eo, quod nôrint, quid inuuant: rimare penitus veritatem, quam tibi explanant: dicunt namq; tibi, pulchritudinem esse super omnes pulchritudines, quam incessanter oculis animæ te oporteat aspicere, illâ ubiq; contemplari, ut abs intermissione aspirens ad ipsam, ames & diligas ipsâ ex toto Corde tuo.

Nonne stolidum esset, considerare velle eximiam aliquam pulchritudinem à pedibus & nullam faciei habere rationem? Sanctus Thomas dicit omnes creaturas, in quibus videre nos credimus pulchritudines aspectu tam jucundas, aliud non esse nisi *vestigia Creatoris*. Si illustris quædam femina eximia pulchritudinis obambulans ad litus maris, & gressus suos imprimens arenæ, relinqueret ibi Vestigia tam admirandæ speciei & venustatis, ut Reges terræ arriperent arma & invicem concertarent, ad comparandum illorum dominium; ut avarissimi quiq; cœmendis illis suos promptè darēt & expenderent thesauros; ut deniq; omnes homines cuncta alia desererent negotia, Eò quod non haberent, nisi unicum hoc vehemens desiderium, bonam hanc obtinendi sortem, ut videre tantummodò illa liceret, collocantes in hoc sumum felicitatis suæ fastigium, quod ferres iudicium de hujus pulchritudine mulieris, videns pedum ipsius Vestigia tantis abundare illecebris, ut unicum susq; deq; verterent mundum? Nonne diceres? Oportet esse prodigium, portentum pulchritudinis, quod transcendat omnia, quæcunq; subire possunt imaginatione hominū.

O DEUS amoris! Quanto pretio habenda, quanta æstimatione prosequenda nobis est ineffabilis

2. p. q. 31.
a. 3.

Si vestigia
pedum
DEI cano.

habent pulchritudinis, quid habebit adoranda ipsius facies?
 fabilis tua pulchritudo, cum omnes homines infatigabiliter laborent, cum inter se praelentur, se invicem occidant allecti & fascinati vestigiis pedum tuorum? Ecurr Reges & Imperatores belligerentur, nisi pro possessione magnitudinis & gloriæ humanæ? Ah! quid sunt magnitudines, regna & omnes divitiæ Principum mundi, nisi Vestigia pedum tuorum impressa terræ? Vestigia Creatoris? Ecurr tot avari per mare, per terras currunt indefessi, ut aurum quærant & lapides pretiosos, nisi quia insolenti cupiditate in rerum harum feruntur pulchritudinem? Ah! Quid sunt illæ, nisi Vestigia pedum tuorum impressa materiæ corruptibili, Vestigia Creatoris? Ecurr omnes sapientes Philosophi & acutissima quæq; mundi ingenia tantam invenerunt delectationem in investigandis naturæ arcanis, nisi quia in illis observabant pulchritudines, quibus mirū in modum rapiebantur? Verū quid hæc sint pulchritudines, nisi vestigia quædam pedum tuorum impressa creaturis, Vestigia Creatoris? Sicut is, qui ambulat super pulverem, relinquit quidem aliquas notas, quæ insinuant, ipsum illac transisse, ipsius autem pulchritudinem neutiquam ostendunt.

Si ergo solæ impressiones pedum tuorum, velut in arena si-

gnatæ exhibent pulchritudines, quæ exstimulant omnium Corda; Splendores qui excitant omnium desideria; illecebras, quæ attrahunt omnium animos; allectamenta, quæ captivant omnium affectus, & suscipi deque vertunt mundum universum: Quis concipere poterit, quid sit intueri faciem tuam. O inexhauste fons pulchritudinum? Valde mirabilis es, Domine; facies tua plena gratiarum. Et quis nos impedit, quin aspiciamus & contemplemur illam absque intermissione, oculis saltem fidei, expectantes felix illud momentum, quo clarè videbimus eandem per lumen gloriæ? O Pulchritudo infinita DEI mei, in quâ æterna mea consistit beatitudo, quando misericordiam exhibebis mihi, ut remoto velo ostendas mihi faciem tuam, quâ constanter circumfero, meo impressam animo. Nunquam non meæ præsens esto memoriæ, unicus esto desideriorum meorum scopus & meta; Si sapius meminero tui, vivam semper excelsior mundo; impossibile erit Cordi meo vel amare, vel æstimare quidquæ caducum, quidquam perituum. Hac ratione primus hic exposuit ipsis, qua ratione videret abs intermissione pulchritudinē DEI in parvis scintillis, quas omni ex parte evomit & spargit super creaturas.

ARGU-

ARGUMENTUM.

Pulchritudo infinita DEI magis ad-
ARTICULUS II.

UNus è duobus, qui ipsum loquentem aud. è at, advertit, hanc rationem considerandi pulchritudinem DEI, nimis esse materialem, & si ipsa tanto cum splendore affulgeat in corporibus, tam procul ab excellentiâ essentiæ divinæ remotis, ipsam longè majori cum jubare affulsuram, si aspiciatur in creaturis spiritualibus, magis ad ipsam accedentibus. Ecce cur altius atollere volens ipsorum considerationem, ipsis, ut sequitur, locutus est.

Pulchritudo humana est minor, quàm tela araneæ
Est quidem verum, parvum quoddam pulchritudinis lineamentum affulgere in floribus, in astris, & præsertim in facie humanâ; sed quid est pulchritudo hæc creaturæ humanæ, quæ tantâ cum voluptate alliciat ad se oculos, & trahat, imò rapiat post se Corda & animos? Aliud nil est, nisi bucca terræ animatæ & paulisper coloratæ, cui si summam cuticulam, gracilem velut telam araneæ, & tenuissimò bombycino tenuiorè, colore illo imbutam abstraxeris, non erit, nisi monstrum tam horrendum, cujus Nemo deformitatem tolerare & aspicere posset. Nihil omnino omnium Corporum est pulchritudo respectu pulchritudinis anima-

huc respiciet in Creaturis spiritualibus.

rum, quæ substantiæ sunt purè spirituales, magis abs comparatione appropinquantes ad illam DEI, quam corpora. Si separaveris corpus ab animâ, non erit nisi cadaver visu horribile; quod ipsi aspectu gratam confert formam, est anima, unde totam suam trahit pulchritudinem. Nihilominus corpus, cui anima omnem suam largitur pulchritudinem, abscondit & subtrahit nobis pulchritudinem animæ.

Quanta humiliatio, quod immortalis hic Spiritus haberet in carne corruptibili, velut si Rex captivus detineretur in ergastulo lutofo & fordido! Nihilominus tam acris & vivida est ipsius pulchritudo, ut sic captiva detineri non possit, quin prodat & manifestet se per sensus, evibret scintillas vitæ & lucis per oculos, depingat subrubicundam coloris acrimoniam super genas, effundat cum Majestate venustatem super faciem. Si aperit os & quædam proloquitur Verba, ad exprimendas Cogitationes animi, vel explanandos affectus cordis; Hæ pulchritudines sunt, quæ corporales omnes agant in fugam, adeò excedunt has illæ nobilitate & excellentiâ. Qui vidisset animam unicam separatam,

Admirabilis pulchritudo animæ spiritualis.

Antiqua imago DEI.

vatum, perfectionum suarum purè naturalium amictu ornatam, observaret in ipsâ solâ plures & majores pulchritudines, quàm videre sit in omnibus Corporibus simul, replentibus universum hunc Orbem; faterentur Omnes, ipsam vivam esse imaginem primæ & summæ pulchritudinis: Si namque verum est, vestigia pedum Creatoris impressa apparere in creaturis aliis, verum quoque erit, supra frontem entis spiritualis, complacuisse sibi magnum hunc Mundi architectum effigiare pulcherrima similitudinis suæ lineamenta, juxta effectum illud psalmi quarti: *Signatum est super nos lumen vultus tui Domine.*

Psal. 4.

Anima est
facta ad
imaginem
DEI.

Quando hæc anima complectitur omnia tempora, quando recordatur præteritum, prospicit futurum, considerat præsens, quando insuper adhuc transit & fertur ultra sæcula; Nonne hæc pulchra imago sit æternitatis Dei, quæ includit in se omnia tempora, & transgreditur illa? quando discurret de rebus universalibus, quando comprehendit veritates omnium scientiarum, quando contemplatur infinitum, nonne hæc delineatio quædam sit summæ & infinitæ sapientiæ Dei? Quando invenit tot diversas fabricas, quando efformat machinas tot operum diversæ naturæ, quæ naturam ipsam æmulari & imitari rontendant; Nonne parva hæc umbra sit Omnipotentæ Dei? Tan-

dem, quando videmus hanc animam, unicam & simplicem in suâ substantiâ, tres habere facultates & potentias, ex essentiâ suâ emanantes, memoriam, intellectum & Voluntatem; quodque memoria semper fecunda, suppeditans intellectui objecta cognitionis suæ, illorum in se ipsâ producat imaginem illa representantem; quodque voluntas similiter sibi complacens in hoc opere intellectus producat amorem, qui sibi satisfaciatur, seque repleat voluptate: Nonne hæc viva imago sit Dei Trini & unius, ubi Pater suam contemplans essentiam producit verbum, vivam sui imaginem, & ambo per suspirium jubilo plenum producant amorem infinitum, Spiritum Sanctum, qui infinito ipsos repleat gaudio?

Verùm si unica anima separata à materiâ, & in statu suo purè naturali considerata, tantem habet pulchritudinem, ut omnes pulchritudines corporales confundat, quid cogitandum erit de pulchritudine supernaturali, quæ exornatur à gratiâ & virtutibus? Pulchritudo centenorum mundorum, qualis est hic, non adæquat ipsam. Sed tandem, quid judicandum erit, de pulchritudine illâ æternâ, & prorsus divinâ, quam accipiet in gloriâ, tota in sinum Dei absorpta? Complectitur illa splendores tam amœnos, ut si videremus animam beatam in gloriæ suæ Majestate refulgentem, illicò prosterneremur in

Incomparabili pulchritudine animæ gratia ornate.

N n n a ter-

terram, luminis adeò radiantis oppressi pondere, credentes nos ipsum vidisse Deum. Verùm si ita est, unicam animam tantum possidere pulchritudinis in naturâ, in gratiâ, & in gloriâ: Quid igitur erit, videre omnem simul pulchritudinem innumerabilis hujus numeri animarum, quas Deus creavit, quas per gratias suas sanctificavit, quasque glorificat in Cælo?

Quid sit
unico in-
uitua spi-
cere pulch-
ritudines ci-
vitatatis
Sanctæ.

Imaginare tibi, intueri te pulchritudinem sanctæ istius Civitatis, ubi omnes animæ beatæ, quæ in tanto sunt numero, ut sanctus Joannes dicat, quod ipsas nemo possit dinumerare, in pulcherrimo collocatæ sunt Ordine, velut totidem specula purissima, in quibus immensus ille æternitatis Sol depingere sibi complacet adorandæ faciei suæ pulchritudines, divinorum profusione luminum, ut pulchritudine ipsius Dei indutæ, velut totidem videantur referre Deos. Prò! quantus animorum raptus, videre omnes has pulchritudines simul conjunctas! Prò quàm alia hic est Regio, quàm aliud hic est pratium aliis floribus aspersum & excultum quàm videatur, seque exhibeat nobis in terris, tempore amœno veris? Et nihilominus, quid omnis hæc pulchritudo, nisi unica parva scintilla infinitæ pulchritudinis Dei, quam illis voluit communicare: Et omnia hæc minora sunt atomo respectu totius universi: *Quantò his Dominator eorum speciosior est?*

Sap. 17.

Ipsè, qui Omnipotens est auctor, inexhaustus omnium harum pulchritudinum fons, nonne pulchrior, admirabilior, amabilior sit absque comparatione? Unde venit, quod horum omnium gnari, O mi Deus, non suspiremus continuò ad te? Unde venit, quod nullâ capiamur delectatione cogitando de te? Unde venit, unico Verbo, quod non toti ardeamus amore ergà te?

Sed parva adhuc sunt unipersa hæc, O Deus amoris! Quàm sublimem conciperemus idæam, de infinitâ pulchritudine Dei, si oculis attingere possemus super eminentem pulchritudinem Creaturarum purè spirituales, quales sunt Angeli, quibus nullum cum materiâ est commercium? Videremus illos in tam pulchro collocatos ordine, ut nullus æqualis sit alteri, seu quivis semper possideat aliquem perfectionis & pulchritudinis gradum, quo careat sibi inferior. Jam plurimorum Theologorum est opinio, tantum ipsorum esse numerum, ut, cum distinguantur in novem Choros, horum ultimus, qui minimus est in perfectione & multitudine, excedat & transcendat numerum hominum universorum; Cateri octo Chori transcendunt se quoque invicem in numero, in excellentiâ, in pulchritudine juxta proportionem ipsorum sublimitati æqualem: ita ut, quantò Coelestium spirituum ordo fuerit eminentior, tantò gradus pulchritudinis, quo superior

Pulchritudo
do DEI re-
lucet mirè
in Angelis.

transcendit inferiorem, futurus sit major.

Scala cœli,
quæ ascen-
datur ad
pulchritu-
dinem Dei.

Ex hoc prodigio alteram tibi confice scalam Jacob mysteriosam, quæ ascendas ad cognitionem pulchritudinis infinitæ Dei. Et ut incipias te attollere à terrâ, statue velut certum principium, ultimum Angelorum transcendere in pulchritudine omnes animas rationales, sicut pulchritudo animarum transcendit pulchritudinem Corporum. Pro secundo gradu considera, quod Angelus, qui antecedit ultimum, tantum excedat ipsum in pulchritudine, quantum animas rationales excedit ipse; & exin, quod tertius juxta proportionem elevationis suæ transcendat secundum; & quartus tertium; & sic de gradu in gradum, ubi superiores in ordine, semper etiam sunt eminentiores in excellentiâ & pulchritudine. Ascende sic gradus innumerabiles, nempe tot, quot sunt individua totius naturæ Angelicæ, quorum numerus tam est ingens, ut transcendat individua totius naturæ corporalis, juxta Sanctum Thomam, qui in hoc sequitur sententiam Doctoris profundissimi, Sancti Dionysii Areopagitæ, & docet in primâ parte, quæstione quinquagesimâ, articulo tertio, rationi consentaneum esse, quod substantiæ immateriales, nempe Angeli, incomparabiliter transcendunt omnes substantias materiales: excedunt secundum multitudinem quasi incomparabiliter. Quando conce-

peris in ultimo Angelorum pulchritudinem, quæ transcendat illam omnium animarum rationalium; & in secundo Angelo immediatè ipsum antecedente; pulchritudinem majorem; & in tertio adhuc majorem; & exin similiter in quarto, in quinto & in sexto, & sic in aliis, de gradu in gradum; Nonne, antequam pertingas solummodò ad duodecesimum, nonne animus tuus obruetur pondere ingentis hujus idææ, quæ formanda est ad concipiendam omnem ipsorum pulchritudinem. Quis ergò comprehendere poterit pulchritudinem millesimi centesimi? Verùm quæ mens sufficiet minimam concipere idæam pulchritudinis, centies milies millesimi Centesimi, in quo nondum completur medietas numeri Angelorum? Et denique attingere quis poterit ad repræsentandam sibi admirabilem Angelorum primi & præcipui pulchritudinem?

Et nihilominus quando attigisses terminum tantæ sublimitatis, mirandam quâdam luminis infusi contentione & opera, quam eo sine tibi contulisset Deus, non hinc sistendum tibi foret, neque credendum, te quidquam concepisse de pulchritudine Dei; infinitam namque ratione adhuc ab illius distares cognitione. Siquidem hujus ipse possidet thesauros tam inexhaustos, ut crearet posset alios milliones Angelorum in majori numero, quam sint atomi in aëre, vel ramusculi

Pulchritudo Dei infinito modo superat illam Angelorum tam actualium quam possibilium

Nun 2 her.

D. Thom.
1. p. q. 50.
2. S. Dionys.
nys. de cœ-
lest. Hierar.
c. 14.

herbarum in terrâ, illôsque locupletare excellentiis ac perfectionibus tantis, tamque raris, ut ultimus ex omnibus plus haberet pulchritudinis, quàm habeat modò primus ex omnibus iis, quos jam extraxit è nihilo: & ut secundâ te instruat scalâ supra primam, quæ incomparabiliter te magis attollat ad considerationem infinitæ pulchritudinis Dei, disponere posset illos omnes in tali subordinatione, ut duonunquam essent æquales, sed semper unus superior esset altero in excellentiâ, pulchritudine & decore. Et postquam consideraveris mente defixâ, & admiratione profundâ, quâ raptis quâdam specie tuus suspendi deberet animus, qualis & quanta hæc foret innumerabilis pulchritudinum sese invicem transcendentium multitudo? Et consequenter qualis & quanta deberet esse incomparabilis, & ratione quâdam incredibilis pulchritudo primæ & præcipuæ ex hisce creaturis? Dic liberè & audacter, hæc omnia non accedere ad pulchritudinem infinitam Dei, hæc nihil propemodum esse respectu illius: siquidem abs comparatione longius adhuc distat hæc pulchritudo tam pulchra ab infinitâ pulchritudine Dei, quantum maxima distat turpitude & deformitas à pulchritudine hujus creature: *Quantò illis Dominator eorum speciosior est?*

Sap. 13.

O Pulchritudo ineffabilis & incomprehensibilis omni alteri, quàm

tibi ipsi! pulchritudo profus amabilis, & infinitâ ratione admirabilis! Si tenuis aliquis pulchritudinis atomus, visus à nobis in creaturis, tantas habet illecebras, ut ad sui trahat & rapiat amorem; Cur igitur tota immensitas pulchritudinis infinitæ, quam sinu tuo complecteris, o Deus meus, non rapit ad se & post se omnium Corda hominum? Nonne omnes cœcutimus, omni prorsus destuti lumine & fidei & rationis, & ipsorum sensuum? ubi est fides tua, o homo, qui haberi vis Christianus, si non credas in pulchritudinem hanc infinitam, quæ æternaliter defixum & attentum tenet totum intellectum Dei; ad contemplandam se infinitâ cum voluptate, quæque omnes Beatos Cœlorum inquilinos continuo quodam raptu suspendit, ita ut ne unico quidem momento valeant ab illâ avelli? An hæc pulchritudo nihil sit? An ergò nec Deus, nec Paradisus, nec Beati hic quidquam videant, quo delectentur? An magnam hanc veritatem ceu fabulam accipis aut meram imaginationem? Verùm si firmâ crederes fide, unam & eandem esse pulchritudinem, quæ infinito modo delectet & contentet ipsum Creatorem, & summè omnes creaturas, ipsam videntes; quodque tu creatus sis pro illâ, quod ipsa esse tua debeat possessio, quòd clarè visurus sis ipsam in magnum illum, diem æternitatis, si ipsam amaveris, si quæsiveris ipsam.

Ah!!

Cœcum et
stupidum
esse oportet
eum,
qui non aliter
licitur
pulchritudine
dine Dei.

Ipsa ratio
ostendi
pulchritudinem
dine Dei.

Ah! si hoc firmâ fide crederes, quam ardentia forent desuper desideria Cordis tui, & tuæ Vota atque affectus animæ?

Verum si fides tua mortua est, ubi factum lumen rationis est tuæ; si non infers, oportere necessario Auctorem tot tantarumque pulchritudinum, quas in creaturis dispersitas vides, abs comparatione pulchriorum esse omnibus facturis suis; Adhæc possidere ipsum thesauros pulchritudinum prorsus inexhaustos, ad effundendas incessanter illas, tamque liberaliter in omnes Creaturas, ut nec minimam ex iis prætermittat? Ubi est ratio tua, nisi iudices, quod si Creator tantas largiatur pulchritudines entibus materialibus, caducis & perituris, quæ ferè sunt nihil, ipsasque tuis exponat sensibus ad contentandum ipsos: aliam ergo oportet esse pulchritudinem, quam pro tuâ reservat animâ, tantò excellentiorem omni aliâ pulchritudine, quæ oculis cernitur corporeis, quando anima tua spiritualis, æternâ & immortalis, sublimior & excellentior est tuo Corpore? Nonne conspicis, omnes hæc fragiles & perituras pulchritudines quibus hic inhias, satiare & explere haud posse illam: sed aspirare potius desideria ipsius ad pulchritudinem quandam æternam, immensam, invariabilem, quâ in perpetuum satiari possit ac contentari? Ut quid ergo sequi detrectes præclara hæc animæ tuæ sensa, quin

mente concipias magnam ac insignem infinitæ pulchritudinis Dei imaginem ac idæam, quâ exstimuleris ad desiderandam & exquirendam incessanter illam, velut rem unicam, quæ satiandi te plenè habeat facultatem.

Reipsâ igitur nec lumen fidei, nec lumen rationis habes, nisi tantum quodam tum reverentiæ, tum amoris affectu erga infinitam pulchritudinem Dei. Verum an quidquam tibi luminis restat in sensibus? Nonne oculos habes ad conspiciendam pulchritudinem Creatoris tui impressam ubique & cœlatam in creaturis? Nonne ipsemet advertis, quod in primâ suâ parte Doctor observavit angelicus, nempe quod Deus, cùm omnibus animantibus non dederit nisi corpus omninò curvum & inclinatum versùs terram. Caput, Eòquod non quarant nisi pabulum corporale, quod inveniunt in terrâ; Homini autem dederit corpus rectum & elevatum versùs Cœlum, in quo circumfert velut duo lucida sidera, Oculos, quos omni ex parte facilè circumagere valeat, ad videndum omnia, quæ circum se sunt, Eòquod magis se pascat pulchritudine operum Creatoris sui, quam pabulo & nutrimento terræ. Ad quid pulchra hæc dispositio? Ecce tui oculi, & aures tuæ omnes sensus tui in capite; & caput ipsum velut in triumpho portatum in vertice Corporis omninò creati, quod terram non tan-

N n n n 3 gat

Ipsa ratio ostendit pulchritudinem Dei.

Sensus sunt positi in capite hominis, ut videat ubi que pulchritudinem DEI.

I. p. q. 97. 2. 30.

gat nisi extremâ pedum suorum plantâ? Nisi quia Intentio, scopus & finis Creatoris erat, ut attolleret te â pulchritudine visibili ad cognitionem pulchritudinis invisibilis: ut in omnibus intelligibilem colligeret veritatem. Cesset esse homo, necesse est, & quatuor incedat pedibus recurvus in terram, more animantium, & similis fiat illis, si quis â pulchritudine creaturarum nolit attollere se ad cognitionem pulchritudinis infinitæ Creatoris sui; Et qui illam non videt, qui illam non admiratur, qui illam non amat, benè ostendit, se non habere nec lumen fidei, velut Christianum, nec lumen rationis velut hominem, nec lumen sensuum velut creaturam rationalem, sed duntaxat more bestiarum.

Anima
quæ magni
æstimat
pulchritu-
dinem Dei,
facile om-
nem aliam
contemnit.

Videmus probè per experientiam, oculos nostros nobilitate antecellere sensus cæteros, Eòquod majori polleant agendi virtute, magisque aliis in continuo sint exercitio! Experimur etiam, omnem ipsorum propensionem tendere & ferri eò, ut pulchra percipiant & videant objecta, ita ut dici possit, pulchritudinem speciales esse oculorum illecebras, hosque in illâ suam constituere felicitatem; cor, cui convenit cum illis, haud difficulter ipsorum sequitur inclinationem, & â pulchritudine, quæ jamjam rapuerat oculos, se quoque rapi, superari & occupari permittit: Et hinc est, quod sæpius pulchri-

tudo sensibilis suffuretur Deo thesaurum suum, qui est amor cordis nostri: hoc enim unicum est, quod â nobis exoptulatur in lege suâ, & in infinitâ ratione est zelotypus. Difficillimum est, pretiosum hunc ipsi conservare thesaurum, quæcunque adhibeatur industriâ in continuâ, & nunquam intermissâ sensuum Custodiâ, nisi anima diuturnâ consuetudine contemplandi excellentias Dei; suam repleverit mentem tam pulchrâ idæâ, tamque ingenti æstimatione infinitæ pulchritudinis Creatoris sui, ut ipsi afferat tædium, neglectum, vel etiam certum quandam contemptum harum omnium exiguarum pulchritudinum, velut levissimorum atomorum, quibus demulceri posset â Creaturis. O quàm modicum Curiositatis residuum est animæ, usurpandi oculis & aspiciendi pulchritudines Mundi, postquam â Deo obtinuit favorem ac prærogativam, aspiciendi paulisper pulchritudinem suam infinitam?

Non nemo Ordinis Sanctissimi Generalis, dum visitans Galliam, Parisiis morabatur, quæ Civitas est, cui competit hodie elogium, quod sit omnium prodigiorum Mundi compendium, â pluribus fuit requisitus, ut visum iret certas quasdam raritates, quarum magnificentia & pulchritudo omnium exterorum rapiebant & oculos & animos. Sed ipse eludebat importunitatem sollicitantium se ad videndum,

scendum, Verbis hisce duobus: Pulchriora vidi. Vidi quid pulchrius abs comparatione his omnibus; post eas, quas vidi pulchritudines, quarumque adhuc in animo meo conseruatae, non teneor amplius curiositate cuiusquam; cuncta alia quantumvis exquisitissima & pretiosissima, quae videre possem, non nisi mihi sordes, non nisi turpitudines mihi videntur. Erat is Vir magnae orationis, qui abs intermissione contemplabatur excellentias Dei, quiq; tam insignem conceperat ideam pulchritudinis Dei, ut non nisi hanc ipsius delectaretur animo, nec quidquam aliud gustare is posset. O DEUS! quam consolati, quam beati viveremus! quam essemus immunes ac liberi à tota legione vanarum sollicitudinum, quibus nosmetipsos implicamus ad indagandum aliquid, quo nobis satisfiat! Et quam magna foret nostra pax animae, si refertam haberemus ipsam magnam æstimatione excellentiarum Dei; si ipsius bonitas, ipsius immensitas, ipsius aeternitas, & praecipue si vehemens quaedam infinita ipsius pulchritudinis idea, species & forma nostro praesens esset animo! Eheu! Nunquam non ver-

samur in medio divinarum eius perfectionum, ipsae sunt in nobis, ipsae replent nos, ipsae penetrant nos, aliud non restat, nisi videre ipsas, ut eadem fruamur beatitudine, quam perfruuntur Beati in Coelis. Nonne habemus Oculos fidei? Probè novè, non esse illos ita illuminatos, sunt tamen aequè certi, aequè assecurati ac est Visio beatifica. O si sapiùs nitentur admirandas illas oculis fidei intueri pulchritudines, nonne hoc esset frui jam Deo? Nonne hoc esset incipere beatitudinem praesentis temporis Vitae?

Locutus est hic de Pulchritudine Dei, modo quodam sublimiori, magisque aperto, quam primus; sed tertius transgressus est ambos. Nam quia doctus erat & valde spiritualis, non inhærebat Considerationi duntaxat, sicut primus, creaturarum materialium, nec, sicut secundus, entium spiritualium; sed eò usque se sustulit iu altum, ut voluerit intueri ipsam in seipsa, quasi voluisset exhibere ipsis effigiem Dei, splendidioribus divinitatis suae radiis illustratam. Et ecce quàm ratione locutus fuerit ipsis.

ARGUMENTUM.

Pulchritudo Dei considerata in semetipsa, in admiranda nimis

ARTICULUS III.

Non est pulchritudo simplex quaedam qualitas, sed est spe-

rum attributorum suorum harmonia.

ciosus splendor, resultans ex collectione plurium perfectionum, ad illam componendam sese unientium.

tiem. Quando Sanctus Augustinus depingit nobis pulchritudinem corporalem in civitate Dei, præcipue illam in duobus consistere affirmat. Primum est, apta & concinna proportio omnium partium corporis; Secundum est amœna quædam vivacitas & vivida amœnitas Colorum. Omnis Corporis pulchritudo est partium congruentia, cum quâdam coloris suavitate. Verum est, si pulchritudinem hoc modo accipiamus, nullam esse pulchritudinem in Deo, cum ipse non sit Corpus: est purus Spiritus, qui habere non potest diversas partes se componentes, nec colores, quibus visibilis reddatur oculis corporalibus. Verum levem quandam ideam concipere possumus infinitæ ipsius pulchritudinis, juxta proportionem & conformitatem pulchritudinis corporalis, si dicamus & ipsam consistere in duobus. Primum in harmoniâ quâdam, consensu & consonantia divinarum ipsius perfectionum, quæ juxta nostrum intelligendi modum, respectu divinæ essentia, sunt id, quod sunt partes respectu Corporis: Secundum in infinitâ Vivacitate sui esse, id est, quod sit tota vita, totus actus, sed actus purus & necessarius, quod est, velut Coloris Vivacitas splendorem ac majestatem conferens pulchritudini huic infinitæ.

L. ii. c. 19.

Quid consistuat pulchritudinem DEI in seipsa.

Suavis consonantia immanentia.

Quod primum attinet; harmonia & consonantia divinarum per-

fectionum inter se tam est admirabilis, ut in perpetuo raptu suspensos teneat & Angelos & Beatos in Cælo ipsam considerantes. Quanta pulchritudo, aspicere harmoniam æternitatis ipsius, cum ipsius immensitate? Una replet omne spatium, & altera complectitur omne tempus. Immensitas exhibet nobis Deum præsentem in omnibus locis, abs eo, quod loco aliquo includatur: est totus integer extra omnem loci speciem, abs eo, quod extendatur per quantitatem. Et æternitas representat nobis ipsum tanquam possidentem esse suum in omnibus temporis momentis, abs eo, quod mensurari possit à tempore, & includentem in unico solo momento, omnem successivam sæculorum durationem, abs eo, quod habeat durationem aliquam successivam. Immensitas Dei nec terminum habet, nec quantitatem; & æternitas ipsius nec principium habet, nec finem, nec durationem, nostra velut tempora. Sed unum est in alio, abs eo, quod vel differat ab alio, vel confundatur cum alio. Immensitas est æterna, & æternitas est immensa. O Deus! Quam perfunderentur Oculi voluptate, tam perfectæ consonantiæ aspicientes pulchritudinem.

Quam infinito modo illustris ac splendida est pulchritudo videre admirandum Consensum Misericordiae & Justitiæ Dei. Misericordia coronas tenet in manibus, quas semper

tis & æternitatis,

Oportet
tempora
canon
simul
serico
am &
thian

Admirabilis harmonia misericordiae & justitiæ DEI.

per

per distribuit eum Justitiâ; & Justitia supplicia gerit in manibus, quæ nunquam infligit absque misericordiâ. Misericordiâ est æterna in suis præmiis, & Justitia est æterna in suis poenis. Sed Misericordiâ accipit è corde Dei ipsius benedictiones & gratias, quas liberaliter effundit super homines; & Justitiâ accipit è corde peccatorum materiam justæ condemnationis eorum: De suo bonus, de nostro justus, Nihilominus ambæ tam bene conveniunt in omni eo, quod faciunt, ut opera Misericordiæ sint infinito modo justa, quia sunt congrua infinitæ bonitati Dei, & effectus justitiæ sint infinitâ ratione misericordes, quia semper præmiat justos ultra ipsorum merita, & punit similiter longè infra merita peccatores.

Misericordiâ & justitiâ diversos habere videntur tonos, nihilominus tam suavem constituunt harmoniam, ut separari ab invicem non possent, abs eo, quod turbaretur Musica exaltans & decantans gloriam Dei, & homo exponatur summo salutis suæ periculo. Peccator cantat abs intermissione in terrâ: Misericordiâ, misericordiâ, misericordiâ Dei mei, exspecto te; & interim dum tacet justitiâ, nunquam non is peccat contra justitiâ; Veniet aliquando tempus, quo æternaliter clamabit in inferno:

Justitiâ, justitiâ, justitiâ immisericors Dei, quæ subpondere suppliciorum tuorum proterisme, illidis me! Dum interim nec unicum sibi affulgere videbit misericordiæ radium. Ecce ipsas ita separasti, ut non nisi una caneret post alteram? Quare non fecisti concentum & harmoniam è duabus simul juxta exemplum Vatis regii: *Misericordiam & judicium cantabo tibi, Domine.* Laudo, mi Deus, adoro, amo pari ratione tuam misericordiam & tuam justitiâ; una timore percellit me, ac tremore, altera me, animat spe ac fiduciâ. Non mihi arrogo offendere te impune, cum non ignorem, infinitâ ratione te esse justum, ita quidem, ut potius cessaturus sis esse Deus, quàm unicum duntaxat peccatum dimissurus absque poenâ: non tamen etiam despero obtinere à te remissionem peccatorum meorum, quantumvis maxima sint & numerosissima, cum mihi constet, te infinitâ ratione esse misericordem. O admirabilem hujus harmoniæ pulchritudinem! Misericordiâ Dei quàm es justa! Justitiâ Dei, quàm es misericors! Ne separemus unquam unam ab aliâ, sed ambæ incessanter nostris resonent in auribus: Suavitas harmoniæ hujus mirum in modum conservabunt gloriam Dei & innocentiam animarum.

Si

Oportet
semper
cantare
simul mi-
sericordi-
am & ju-
stitiâ.

mirabi-
harmoni-
am & ju-
stitiâ

Pulchra
consonan-
tia intelle-
ctus & vo-
luntatis.

Si oculis nostris intueamur convenientiam & proportionem admirabilem intellectus divini cum voluntate divinâ, quantæ nos rapiunt pulchritudinis portenta! Videbis in unâ lucem infinitam veritatis, quæ in Deo est, & in omnibus creaturis, veritatem: Videbis in alterâ ardorem quendam infinitum, qui amore æterno amet omne id, quod bonum est, five fit in ente increato, five in omnibus entibus creatis. Intellectus cognoscit omnes creaturas, non quia ipsæ sunt, sed ut ipsæ sint tales, quales ipsas cognoscit; & voluntas amat illas, non quia ipsæ sunt bonæ, sed ut illas faciat tam bonas, sicut ipsas amat. Et quod magis est mirum, omnes tres divinæ Personæ, non habent nisi eundem intellectum. Filius & Spiritus sanctus cognoscunt tantum, quantum Pater, & tamen Pater solus per intellectum suum producit adorandum hunc cognitionis suæ terminum, qui Deus est, sicut ipse, quemque nuncupamus nos verbum ipsius divinum. Omnes tres etiam non habent nisi eandem voluntatem. Pater & Filius non habent plus amoris, quam Spiritus sanctus; & tamen non nisi hæc duæ Personæ per voluntatem suam producant adorandum hunc terminum amoris sui, qui Deus est, sicut ipsi, quemque nos appellamus spiri-

tum sanctum, sacrum suspirium, jubilum cordis ipsorum, vinculum æternum utriusque. Intellectus divinus, qui non est nisi lumen, non amat, & tamen totus accensus est amore: & divina voluntas, quæ non est nisi amor, non cognoscit, & tamen tota respundet infinitis luminibus intellectus divini. O Deus! si pulchritudo consistit in consonantiâ & proportionem rerum, quàm infinita pulchritudo est illa Dei! Nos loquimur de illâ, sicut ignari, quid dicamus nescii, sicut loquerentur de coloribus cæci, qui verba dicerent, abs eo, quod intelligerent ipsorum sensum; solummodo certi sumus, hæc omnia esse vera, quia fides sic docet nos illa. Sed sibi formare quis potest imaginem ac idæam incomprehensibilium harum veritatum? O beatos oculos, qui vident illas! Ah! Quando hoc erit, Deus meus? Quando hoc erit, ut illas videamus?

Videre cupis pulchritudinem Dei aliâ sub ratione, quæ tibi exhibebit ipsam tam amabilem, tamque admirabilem, ut abstinere vix poteris, quin totus amore & gaudio absorptus exclames: *Valde mirabilis es Domine, & facies tua plena est gratiarum!* Pensiculate considera incomprehensibilem illam consonantiam Unitatis essentia & Trinitatis divinarum Personarum. Quâ ratione fieri

Unitas &
Trinitas in
Deo indi-
nicam con-
cilian pul-
chritudine
nem
Ethere, 15

feri potest, ut unitas divina non confundat Trinitatem; & sacrosancta Trinitas non dividat unitatem? Una essentia facit tres Personas non esse nisi unum solum Deum, & tres Personæ faciunt, unam solam essentiam esse Deum Trinum. Unitas assimilat perfectissimè tres divinas Personas in perfectionibus absolutis; & Trinitas perfectissimè illas dividit in perfectionibus relativis. Unitas facit Deum esse solum, sed Trinitas facit, ipsum non esse solitarium. Sic Majestas hæc infinita possidet unitatem sine solitudine, & absque multitudine Trinitatem. O quæ mira nobis incomprehensibilia! Quantæ pulchritudines, quæ æterno raptu suspensos tenent omnes Beatos, qui detectas inveniuntur illas in pleno splendore gloriæ! Quam profunda mysteria, quæ nullo non tempore obruerunt animos omnium contemplativorum! Divinus Areopagita, sublimissimus ex omnibus iis, quos novimus, postquam evolaverat spiritu in præcellis illos montes, exarata nobis reliquit tria hæc mole parva, spiritu magna verba, quæ pro occupatione servire possent animæ, toto vitæ tempore: *Ex pulchro isto omnium concordie, amicitie & communionis sunt.* Dicit, quod pulchritudo hæc infinita principium sit omnium con-

cordiarum, omnium amicitiarum, & omnium communicationum, quæ constituent totam felicitatem mundi, & omnes pulchritudines temporis & æternitatis. Concordia est harmonia plurium, non nisi eandem intelligentiam habentium, eademque sensa & judicia. Amicitia est unio plurium, non nisi eandem voluntatem, & eandem habentium affectiones: & communicatio tandem est mutua & reciproca correspondentia actionum, reciproca donatio bonorum, quæ communia fiunt inter personas vinculo amicitie & concordie unitas.

Sanctus Thomas exponens hæc Sancti Dionysii Areopagite verba, affirmat, quod hæc tria non solum pertineant ad pulchritudinem, verum sint eidem omninò essentialia, Eò quod illa consistant in harmoniâ & consonantiâ partium; & quanto plus fuerit concordie, amicitie & communicationis in rebus, tanto plus ipsæ possideant perfectionis & pulchritudinis. Jam quis satis admirari possit concordiam infinitam, quæ ab æterno subsistit inter tres divinas Personas, quæ facit, ut non solum convenient in sensis suis & judiciis, sed habeant eandem omninò cognitiones, eandem scientiam, eundem intellectum? Quis non attonitus hæreat, dum

Quomodo
Concordia, amicitia, communicatio
constituunt pulchritudinem Dei,
Trini & unius.

considerat, quàm arcta jungat
 ipsas amicitia, quæ facit, ut non
 solum easdem prorsus habeant
 affectiones, quibus amant eã-
 dem omninò ratione, easdem
 omninò res; sed omnes tres non
 habeant nisi unicum amorem,
 nisi unicam voluntatem? Et de-
 nique quis non experietur ani-
 mam suam & amore & gaudio
 abripi, si defixâ mente consideret
 munificam liberalitatem infinitæ
 hujus communicationis inter
 Personas divinas, quæ sibi invi-
 cem donant omne suum esse,
 omnes suas perfectiones, & om-
 ne suum gaudium, absque di-
 visione, absque imminutione, sed
 & absque ullâ confusione? Ab-
 sique divisione, cum verum sit,
 quod non dividant inter se divi-
 nitatem, sed quælibet ex ipsis il-
 lam possideat integram in Perso-
 nâ suâ; nullaque prorsus inter
 illas sit divisio: absque imminu-
 tione, cum verum sit, quod, dum
 suas sibi invicem communicant
 perfectiones, nulli ex illis vel
 quidpiam decedat, vel minimum
 amittatur: Veruntamen absque
 confusione, cum verum sit, ipsas
 semper tam realiter & actualiter
 inter se distingui, ut impossibile
 omninò sit unam esse alteram.
 O Deus amoris! Quàm stupen-
 da pulchritudo, cujus solus aspe-
 ctus constituit totam vitam, &
 totum gaudium Dei ipsius! Ah!
 Beatitudo æterna, unde emanat

ineffabilium illarum deliciarum
 torrens, quo tam dulciter inebri-
 antur omnes Beati, sicque ebrii
 suaviter requiesunt in sinu Dei?
 Ah! si paulisper cognoscereris
 ab hominibus in terrâ! Impos-
 sibile foret, ut æstimarent adhuc
 vanitates, quibus occupantur &
 miserè seducuntur. Quis enim
 non sentiret in corde suo vehe-
 mens desiderium te clarè cogno-
 scendi, te videndi, te possidendi?
 Tu promissa nobis es, O Beatitu-
 do infinita, videbimuste alicuan-
 do clarè; sed cheu! Quando fe-
 lix hoc erit momentum? *Quan-* P sal. 41.
do veniam, & apparebo ante faci-
em Dei?

Verum si adhuc semel nobis Libertas & immutabi-
licas mini-
ficæ conso-
nium in
Deo.
 attollere licet oculos ad aspici-
 endum pulchritudinem Dei, cir-
 ca admirabilem consonantiam,
 quâ perfectissimè conjungitur
 immutabilitas cum libertate Dei:
 quis tolerare poterit splendores
 pulchritudinis summæ, quos
 prodire ex hoc prodigio vide-
 bimus inter omnia maximè in-
 comprehensibili? siquidem hic
 sapientissimi quique Theologi
 suam fatentur incapacitatem,
 quâ concipere non possint, mul-
 to minus enucleatè explicare
 profundum hocce mysterium.
 Videmus quidem in creaturis si-
 mul stare non posse cum immu-
 tabilitate libertatem; Quod enina
 immutabile est, nunquam muta-
 re potest, & quod est liberum,
 semper

semper potest mutare. Nihilominus fides nos docet, quod ambax in Deo tam perfecte conveniant, ut non sint nisi una eademque res. Sed cognoscere, quâ ratione conveniant, abyssus est, quo oculi nostri penetrare non possunt.

Siquidem dicere, quod sit immutabilis, quod res, quæ sunt in ipso, & respectu propriæ suæ essentialitatis: quod autem sit liber, quoad res, quæ sunt extra ipsum, respectu suarum Creaturarum: quasi ipsius immutabilitas æterna, & ipsius libertas essent duæ res diversæ; quodque ex unâ parte esset immutabilis, sed non liber; & ex alterâ parte esset liber, sed non immutabilis: hoc dici non potest, abs eo, quod injuria inferatur infinitis perfectionibus Dei. Immutabilitas ipsius & libertas ipsius tali ratione sunt inseparabiles, ut non sint nisi una eademque res: & utraque est ad eum ipsi essentialis, ut, qui illas vellet separare, necessariò destrueret ipsius divinitatem. Constat igitur est nobis magna hæc veritas, quam fides nos docet, & adoranda reverenter abs eo, quod à nobis comprehendatur, quod Deus ab æterno sit liber, & ab æterno immutabilis. Ipse liber est in puncto semper actuali & semper constanti æternitatis suæ, respectu omnium creaturarum, quæ sunt extra

ipsum, eodè modo illas non velit necessariò, sed liberrimè; est nihilominus immutabilissimus respectu illarum, eodè modo electio libera & voluntaria, quam circa illas fecit, vel ut melius loquar, quam circa illas semper actualiter facit, nunquam inceptit, non interrumpitur, & nunquam mutatur, sed nec finietur unquam, non magis quàm amor, quâ propriam suam prosequitur essentialitatem. Nunquam ipsius voluntas indeterminata fuit, sed semper actualiter determinata, sicut id voluit, & sicut illud vult liberè.

Hinc est, quod Theologi do-
cent, decreta æterna Dei semper esse libera, licet sint semper invariabilia; & hæc libertas Dei, quæ mirificè subsistit cum ipsius immutabilitate, conservat etiam integrè nostram libertatem. Homo semper liber est, ut ferat vel ad ad bonum, vel ad malum; Quando est justus, Deus ipsum amat; & ipsum odit, quando est peccator. Hæc sententia, pro quâ communiter citatur sanctus Ambrosius: *Deus noverit benè suam mutare sententiam, si tu noveris tuum emendare delictum*; Verissima est, & denotat libertatem integram & omnimodam hominis. Sed omnia hæc non oppugnant immutabilitatem decretorum Dei; siquidem tota mutatio se tenet ex parte hominis, qui voluntariè se collocavit ad sinistram in seriem ac

Quomodo
Libertas
& immu-
tabilitas
Dei conve-
niant cum
nostra li-
bertate.

ordinem reproborum, ibique invenit se obiectum odii ac maledictionum Dei; Posthæc melius utens libertate suâ, ad iustus gratiâ mutat & transit à sinistra ad dextram, cum Electis, per suam pœnitentiam, & fit obiectum amoris & benedictionum Dei. Sic Deus ipsum amat, & postea ipsum odit abs eo, quod propterea fiat aliqua mutatio in Deo; quia voluntas æterna, quam habet amandi bonum, & odiendi malum, est invariabilis.

Potes facere ut sis prædestinatus,

Et si verum est, quod invenitur hæc propositio in nonnullis sanctis Patribus, sicut aliqui pro illâ citant sanctum Augustinum, in quo fateor, me illam non legisse: *Si non es prædestinatus, fac ut prædestineris.* Hoc faciliè intelligi potest; Idem enim est, ac si diceret: si non es ad dexteram cum Electis, qui sunt iusti, eò quod peccatum tuum te teneat ad sinistram, transi ad dextram per tuam conversionem: Tu id facere potes, te solum id tangit, quia Deus vult, ut salvus fias; Et vult id vera voluntate, quia pro te mortuus est, nec gratia ipsius te destituit.

Admirabilis igitur existit consonantia inter libertatem Dei nonquam non actualem, & immutabilitatem ipsius semper æternam. Novi perfectam unionem, quæ est inter ambas, esse

verisimam, quia id fides me docet, sed quâ ratione fiat, nescio, cum sit arcanum Dei incomprehensibile mortalibus. Bene capio, convenientiam admirabilem, utriusque constituere infinitam pulchritudinem Dei, cujus aspectus in æternum rapiet & attonitos tenebit omnes Beatos; sed ut illam concipiam, nullam mihi ejusdem formare possum idæam, quia infinita non esset, sicut est, nec incomprehensibilis, si concipere ipsam possem. Adoro igitur ipsam in silentio, acquiesco non perfecte cognoscens illam, modò ipsam perfecte & ardentè amem. Ah quàm malle potius ipsam videre, quàm describere! Ulterius progredi non vellem, nisi id opus esset ad obtinendam levem quandam cognitionem pulchritudinis Dei, adjiciendo adhuc verba nonnulla de eo, quid representet colorum suavitatem in ineffabili hac pulchritudine, cum sanctus Augustinus nos docuerit, in duobus consistere perfectam pulchritudinem, proportionem partium & coloris suavitatem. Diximus jam, admirandam divinarum perfectionum convenientiam haberi posse pro partium proportionem & congruentiâ; restat igitur aliquid dicere de suavitatem coloris. Quid ergò est hæc coloris suavitatem?

ARGU-

ARGUMENTUM.

Qua coloris fit suavitas, vivacitas
ARTICULUS IV.

Quomodo
compre-
hendi pos-
sit, Deum
esse actum
puru.

HOc est, quod Deus ipsemet ostendere voluit Moyfi, radiante splendore rubi ardentis, ad quem prohibuit ipsum accedere. Quando misit ipsum in Ægyptum, ut esset Deus Pharaonis, non aliud ipsi dicit, nisi magnum hoc verbum: *Ego sum qui sum*. Ecce tibi, quid faciat coloris suavitatem & acrimoniam, omnem splendorem, totamque gloriam in infinita pulchritudine Dei: Ipse est, qui est; hoc est; Ipse est purus actus. Sed quid sibi vult dicere purus actus? Est dicere, quod possideat actualiter omnem essendi plenitudinem; sed tam purè, ut nullam admittere possit in seipso alicujus non esse commixtionem. Quod ut facile comprehendas, triam tibi proponere considerationem, nempe creaturarum purè possibilium, creaturarum actualium, & Dei. Ipsorum comparatio aliquatenus tibi ostendet, quomodo sit intelligendum, quod Deus sit purus actus.

Creaturae
possibiles
nihil sunt
actu.

In quo statu jam sunt creaturae purè possibiles, id est, illae, quas Deus nondum traxit è nihilo, unde tamen omnes paratae essent exire, si id unico præciperet verbo? Ipsae omnes absorptae sunt in puro non esse, ita ut omnino nil habeant esse actualis,

Et acrimonia conferens splendorem infinitae Pulchritudini Dei.

sed solummodò esse possibile. Sic nihil actuale est in illis, & aliud non sunt, nisi pura possibilitas

Considera exin, in quo statu Creaturae multum diverso existant creaturae actuales, quas Deus jam extraxit è nihilo per creationem. Ipsae omnes parvam quandam possident scintillam esse actualis; sed hoc tam parum est, respectu & comparatione ejus, quod illis deest, ut dici possit, infinitam esse distantiam inter id, quod sunt, & id, quod non sunt. Dicitur quidem potest, ipsas esse in actu, eò quod actualiter existant. Sed non sunt actus purus, cum totae circumdatae sint, & totae permixtae tantorum non entium numero, ut parvus entitatis atomus, quem possident, ferè sit nihil respectu eorum, quibus privantur: Accipe, exempli gratia, solem, creaturam adeò pulchram & eximiam: Verum est, ipsum actualiter esse aliquid; sed ipsius esse tam parum est in comparatione cum nihilo, quo circumcingitur, ut unico verbo dixeris omne id, quod est, & pluribus diebus dicere non posses id, quod non est. Dicitur mihi, quidnam est pulchrum hoc astrum? Est sol, inquis, & omnia dixisti: sed dic mihi, quid non sit; Non

Creaturae
actuales
habent plus
possibilitatis
quam
actus.

Non pertinges ad metam longo tempore : Ipse enim non est cœlum , non est Angelus , non est Homo , non est planta , non est animal , non est mare , non est piscis , non est æer , non est avis. Recense ad longum omnes creaturas , quarum numerus tibi non est cognitus , non est nec una ex ipsis est nihil , nisi solus & unicus sol. O Deus ! Quàm parvum est igitur esse , quod possidet , respectu ejus , quo est privatus !

Et si extra mundum te conferas , videbis infinitos alios mundos possibiles , qui repleti erunt innumerabili numero aliarum creaturarum : Et iterum nihil est ex his omnibus. Nonne igitur vides , quod minimum quid rei sit , respectu ejus , quod non est ? Prò quàm procul distat ab eo , quod actus sit purus , absque admixtione alicujus non esse , cùm ipsius esse particulare sit velut parvus atomus , circumdatus ab infinitudine quâdam non entium ac nihilorum ! Et adhuc parvum hoc esse , quod possidet , antecessit æternum quoddam nihilum , quo detinebatur , antequam ex eo per omnipotentiam creatoris sui fuerat erutum : Et potest post se trahere aliud quoddam nihilum æternum , quò redigeretur in instanti , si creator illius conservare desideret ipsum. Quod si sol ex eo , quod habeat multum splendoris ,

quodque à creatore suo collocatus sit in loco tam honorifico , gloriari vellet de excellentiâ quidditatis suæ , nonne humiliari unico posset verbo usque ad abyssum ? Id respice , parva creatura , quod non es : Oculi tibi sunt valdè illuminati , & mirum in modum acuti , sed his penetrare nunquam poteris omnem , quæ te circumstat , nihili profunditatem : Videbis duntaxat , tam parum te esse , ut parva entitatis , quam possides , particula propemodùm sit nihil in comparationem adducta cum immensâ latitudine entitatum , quibus es privata ,

O quàm vellem tantos in mundo superbos , qui , sibi divinitates imaginantur , quas adorare oporteat , quinque magnitudinem suam nullis arctatam sibi persuadent limitibus , quandoque adniti & operam adhibere , ut videant , an attingere possint metam cognoscendo id , quod non sunt ! Et postquam decem dies integros in hæc collocarint operâ , ac probè viderint , se nondum attigisse medietatem laboris sui , permitterem illis , ut aspicerent , quid sint ipsi in medio hujus infinitudinis rerum , quæ ipsi non sunt. O quantum humiliationis argumentum pro illis , quèmq; luculenter viderent , se non esse quid magni , ordinemque , quem tenent inter cœteras

DEUS
is est p
no actu
baque
mixtio
non En

Palcha
confiter
tio ad up
funder
dam loq
biam.

coeteras Creaturas, tam tenuis esse considerationis, ut, quando deficient ipsi, defectum hunc tam parum percepturus sit mundus, quam perciperet aer, si unum è suis amitteret atomis! O quam ignarum & cœcum esse oportet, ut superbus quis sit, & credat, se magni quid esset! Eiusmodi est igitur conditio creaturæ, quam ita oportuit explicari, ut aliquo modo simpliciores capiant, quomodo sit intelligendum, quando dicitur, DEUM esse actum purum. Veniamus modo ad considerationem hujus actus puri.

DEUS EST. Nil opus est huic adijcere, ut bene declaretur, quid sit DEUS. Omnia dicta sunt, quãdo dicitur, quod sit; & quando additur, quod sit actus purus, hoc tantum fit, ut declaretur, quod non sit, siut est creatura, quæ non nisi tenuissimã entitatis habet particulam, quã præcedant, quam sequantur, quamque circumdant innumera non entia, nihila infinita. Sed DEUS actualiter possidet omnẽ essendi plenitudinẽ, absq; nullã admixtionẽ privationis, vel alicujus possibilitatis. Sed nunquam esse potuit, & nunquam esse poterit, & etiã nunc esse non potest; sed est actualiter, absque principio, absque fine, absque successione, & absque ullã alteratione. Et ec-

ce tibi, quid sit & dicatur actus purus. DEUS EST. Ipse non fuit, & ipse non erit; quia fuisse significat aliquid præteritum, & debere esse significat aliquid futurum. Nec aliquid præteritum, nec aliquid futurum est in DEO, sed ipse est actualiter, hoc est, ipse est purus actus. Deus est. Sed Ipse non est hoc vel illud in particulari, quia ipse non est ens limitatum, sed est ens infinitum, quod includit in se omnem latitudinem entis. Ipse est igitur, omne ens, & nihil est ex omnibus entibus creatis; Sicut egregiè explicat sanctus Gregorius Nazianzenus in eleganti quodam metro: Tu omnia, Tu nihil rerum; & tali ratione est purus actus. DEUS EST. Sed Ipse non est post certum aliquod tempus, & non factus est DEUS à quodã alio: Ipse est ens æternum, ens necessarium, ens à seipso. Nam quis dedit sibi ipsi suum esse, cum Ipse fons sit & origo omnis esse? Quis limitasset ipsi suum esse, cum non acceperit id ab ullo alio? Ipse est solum ens infinitum & independens, qui procul expellit à se omne non ens. Et ecce quid significetur, quando dicitur, DEUS est actus purus. Sed mentes nostræ arctatæ nimium sunt ad id comprehendendum, & verba nostra nimis rudia, ad loquendum de illo, Eoquod infinitus ipse sit in omnibus, nosq;

P p p p

nihil

Actualitas
DEI est
color pul-
chritudinis
ipſius.

nihil cognoscere, nihil effari
posſimus, niſi quod finitum eſt.
Et hæc eſſentia ipſius infinita
actualitas, eſt color ſpiritualis
ſi ita loqui licet, qui confert
ſplendorem & omnem perfe-
ctionem infinitæ pulchritudi-
nis DEI. Nam ſicut color uni-
verſim ſe expandit ſuper omnes
faciei partes, ad animandam ip-
ſius pulchritudinem, quæ ſine
huius ſuavitate coloris languida
& inſucunda permaneret; ſic e-
tiam incomparabilis hæc excel-
lentia, eſt actum purum, ſe ex-
tendit ſuper omnia attributa di-
vina, quæ conſtituunt infinitam
pulchritudinem DEI. Omni-
potentia DEI eſt pulchra; ſed
pulchritudo ipſius conſiſtit in
hoc, quod ſit actus purus, qui
nullam admixtam habere poteſt
impotentiam. Juſtitia DEI eſt
pulchra, ſed pulchritudo ipſius
conſiſtit in hoc, quod ſit actus
tam purus, ut mixtionem ali-
quam admittere non poſſit cum
aliquâ injuſtitia. Aternitas DEI
eſt pulchra, ſed pulchritudo ip-
ſius eſt, eſſe actum purum, qui
nullam ſciat ſucceſſionem no-
ſtrorum temporum, quæ ſuum
habent præteritum & ſuum fu-
turum. Sic de cæteris perfe-
ctionibus DEI, quarum ingens
pulchritudo conſiſtit in hoc,
quod ſint actus infinito modo
purus, qui mixtus eſſe non po-
ſſit vel minimâ umbrâ alicujus
deſectus.

Sed in vauum occupamur in
efformandâ nobis aliqua idra, ſcilia pro-
digna in
coſtem.
pla ſont,
quâ DEUS
ſuam con-
templatur
pulchritu-
dinem,
quæ accedat ad excellentiam in-
effabilis huius pulchritudinis.
Iſaias recenſet, quod viderit Se-
raphinos velantes faciem ſuam
aliſ ſuis in præſentia auguſtiſ-
ſimæ ipſius Majeſtatis. Et ſan-
ctus Gregorius hunc Iſaiæ tex-
tum explanans ait; hoc ideo
factum, quod ſupportare non
potuerint ſplendorem gloriæ
prodeuntē à divina illa pulchri-
tudine: *Non ferentes radios, illinc
proſciſcentes.* Sed quid dico de
Seraphinis? Video aliquid, quod
melius oſtendit mihi ſplendo-
res infinita ratione conſpicuos
pulchritudinis DEI, quando
conſidero, quod voluptas in
contemplanda hac pulchritudi-
ne, totam conſtituat occupatio-
nem DEI in æternitate. Quid
fecit ipſe ante creationem mun-
di, niſi quod potitus fuerit infi-
nitis præcipua ſua pulchritudi-
nis deliciis? In quo tria proſus
admiratione digna obſervo. Pri-
mū, quod aspectus unicæ huius
pulchritudinis rapiat totū intel-
lectum DEI, quantumvis infini-
tum, ipſumq; tantis repleat deli-
ciis, ut ipſi inſeparabiliter inten-
dat, abſeo, quod vel unico mo-
mento ab illa ſuos poſſit averte-
re oculos. Quantas ergo illece-
bras infinita ratione potentes
habere debet hæc pulchritudo?
Secundū, quod repleat ipſa cor
DEI gaudio tā abundanti, ut, quæ
vis

vis inensū id sit, majus & abundantius capere non valeat. Tertiū, quod admirabilis hæc pulchritudo, tantum habeat roboris & fortitudinis in omnipotentē DEI voluntatē, ut ipsum cogat ac necessitet ad amandum se, & quidem amandum amore æterno, & amore infinito, amore semper actuali, & deniq; amore tam necessario, tamque perfecto, ut producat terminum, & qui est DEUS, nempe Spiritum sanctū, Si dicere possemus, adorandam hanc Personam habere Patrē vel Matrem, diceremus, alias ducas Personas esse ipsius Patrē, & infinitam pulchritudinem DEI esse ipsius Matrem: Certum est enim, quod per delectationem illam, qua demulcentur Pater & Filius ex aspectu hujus pulchritudinis, producant hunc Cordis sui jubilū, amoris hoc suspiriū, hoc voluntatis suæ gaudiū. Sanctus Augustinus habere videtur totum os suum refertum eadem suavitate, qua divinæ perfunduntur Personæ, loquens de illa libro sexto de Trinitate: *Est Spiritus Sanctus Genitoris Genitiq; Suavitas, ingenti largitate atq; ubertate perfundens omnes creaturas.* Vult dicere, quod Suavitas, dulcedo, gaudium, summa voluptas Patris & Filii, quos aspectus ineffabilis suæ pulchritudinis necessitat ad amandum se reciprocè, producat per amorem hunc, DEUM sibi æqualē; quodq; super abundan-

tia voluptatis, qua replētur, sollicitet bonita ē ipsius, ut effundat amorem suum super creaturas, ad dandum illis esse, tribuendumq; ipsis capacitatem, eandē secū amandi pulchritudinē, quā infinito modo vident amabilem.

Quid ergo facimus, si ob finē tam nobilem ac sublimem accipimus esse, si locupletati sumus intellectu idoneo ad contemplan-

Creati sumus ad contemplandam & amandam pulchritudinem DEI

dū, & voluntate capaci ad amandum eandem hanc pulchritudinem quā DEUS contemplatur & amat, infinita cū voluptate in omnē æternitatē? Quid facimus? Ecce reptare sinimus animas nostras in pulvere terræ? Ecce occupari permittimus ipsas infantilibus mundi crepundiis? O DEUS! Quanta est nostra stupiditas? Quam dura, quam insensibilis est anima nostra, si non sentiat nec amorem, nec desiderium, nec impulsū erga infinitā DEI pulchritudinem!

Certū est, quod si unicus damnatus in corde suo collectam & unitam haberet omnem rabiem & omne odiū contra Deum, quæ dispersita sunt inter malignas voluntates omnium damnatorū, & insuper illa ipsa forent roborata, radicata, confirmata quantum robarari, radicari, confirmari poterant per annos sex mille; Isque videret unciū tantum radium infinitæ pulchritudinis DEI, sufficeret ad expellendū in

instanti omnem hanc odiorum ac furorum imensitatem è corde ipsius, & convertendum rabiem tam inveteratam, tamq; radicatam unico momento in reverentiam, in adorationem, in amorè: imò necessum foret, ipsum tanto amore ergà ineffabilem hanc pulchritudinem succensum iri, ut amplius non sentiret voracissimos ignis infernalis ardores, potiusq; centies & centies milies hos mallet congeminari, quàm privari hujus abundantia gaudii, quo perfunderetur cor ipsius ex aspectu infinitæ pulchritudinis DEI.

An igitur deterioris conditionis simus, quàm infelix ille? An verum sit, quod, dum pulchritudo DEI tot tantisq; modis manifestat se nobis, tum in rebus materialibus & visibilibus, tum in

rebus spiritualibus & invisibilibus, tum per lumina fidei tam liberaliter nobis concessa, nihilominus contemplari ipsam contemnamus, apponere ergà ipsa cor nostrum negligamus, & non nisi oculo & affectu pulchritudines amplectamur perituras & caducas? O Bone DEUS! O amabilis mi Creator, compatere cecitati nostræ, exsolve nos dolo & illusione Sensuum nostrorum, & ad dissipandum tenebras nostras, imprime animabus nostris luculentam ineffabilis pulchritudinis tuæ idæam, in sculpe cordibus nostris desiderium ardens illam videndi, illam ubiq; inquirendi, nil præter ipsam æstimandi, non nisi de ipsa cogitandi, illa adorandi, illam admirandi, & deniq; clarè illam aspiciendi in Sæcula Sæculorum.

CONSULTATIO XXV.

An DEUS amari possit, sicut amat.

Pulchritudo est Mater amoris.

Consideratâ infinitâ pulchritudine DEI in præcedenti consultatione, impossibile est, quin abstinemus hic loqui de munificentia amoris, quem ineffabilis hæc pulchritudo liberaliter è sinu suo effundit in corda nostra, quem reciprocè à cordibus nostris sibi vult refundi. Quando antiqui finxerunt, Cu-

pidinem fuisse Filium Veneris, si velum fabulæ abstrahamus, inveniemus pulchram valde nobis, ab ipsis traditam veritatem: Et est, quod amor nascatur è pulchritudine, sicut fructus è suo flore, vel sicut calor à lumine Solis; ubiq; amor & pulchritudo sunt inseparabiles, speciatim autem in DEO. Impossibile